

Repolainen 99

Jäsentiedote 2/2022

Repolainen

Repola-seura ry:n jäsenlehti

Numero 99, 2/2022, toukokuu

Numeron 100 aineisto lähetettävä päätoimittajalle 15.9.2022 mennessä

Päätoimittaja

Lea Tserni-Puittinen

leatserni@gmail.com

puh. 050 520 4121

Kylänlahdentie 24, 81810 Jamali

Toimituskunta

Repola-seuran hallitus

Repola-seura ry

Hallituksen ja toimihenkilöiden yhteystiedot ovat takakannen etusivulla. Seuran nettisivut ovat osoitteessa www.repola-seura.net, josta löytyy myös vanhoja Repolaisen numeroita.

Jäsenhakemukset ja osoitteenmuutokset

Jäsensihteeri Päivi Kiiskinen, Kiehiskuja 3, 80140 Joensuu,

gsm 050 511 6580, paivi.kiiskinen1@gmail.com

Vuosijäsenmaksu 25 e, ainaisjäsenmaksu 200 e, kannatusjäsenmaksu 100 e, perheenjäsenmaksu puolisosta ja alle 15-vuotiaasta lapsesta 0 e. Vuosijäsenmaksu maksetaan 15.6.2022 mennessä Repolaisessa oleva viitenumero mainiten.

Seuran pankkitili: Op Polvijärvi, FI05 5354 0420 0466 26.

Painopaikka: Kirjapaino PR-Offset, Joensuu

Kansikuva: Rentukoiden kukintaa Lieksajärven rannalla keväällä 2019 (kuva Lea Tserni-Puittinen)

Puheenjohtajalta

Repola-seura ry:n vuosikokous pidettiin 26.3.2022 Joensuussa. Puheenjohtajana vuodesta 2018 toiminut Ville Pönttönen jäi pois puheenjohtajan tehtävästä ja jatkaa edelleen hallituksessa sekä talousdenhoidossa. Samassa yhteydessä sain ilon ja kunnian tulla valituksi uudeksi puheenjohtajaksi. Kiitos Villelle vuosista puheenjohtajana. Kiitos yhdistyksessä mukana olleille ja aiemmin toimineille. Kiitos vuosikokoukselle luottamuksesta puheenjohtajan tehtävään valinnassa!

Omalla polullani Repola-seurassa keskeistä on ollut käynnit paikan

päällä Repolassa ja suvun vuosittaisen asuinpaikan, Haukkasaaren kylän perinteeseen liittyvä rajan ylittävä yhteistyö. Repolan asukkaat ja muut kohtaamani Repolaan liittyvät ihmiset herättävät ajatuksia. Lämmin ja kodikas kylän tunnelma palautuu vahvana mieleen, kun ajatus pienestikin kulkeutuu Repolaan.

Useilla meistä on kokemus kesäretkestä Repolassa. Olen päässyt käymään Repolassa myös talvella, jolloin sain näkökulmaa elämään arjen keskellä koulussa, kylän yhteisellä lentopallovuorolla, käynti kirjastossa, kylätalon teatteriesityksissä ja monta muuta mielenkiintoista kokemusta.

Haukkasaari on henkilökohtaisesti erityisen tärkeä omin juurien kautta. Ilokseni siellä perinnettä on vaalittu ja jatkettu saareen rakentuneiden tuulimyllyn, aitan, vuosittaisen kyläjuhlien ja käsityöperinteen kenttäkurssien muodossa. Näistä onkin ollut aiemmissa Repolainen-lehdissä kertomuksia.

Puheenjohtajan pestin aloittaa Antti Pottonen Ville Pönttösen jättäytyessä pois seuran johdosta (kuva Lea Tserni-Puittinen)

Käynnit Repolassa sisältävät monia haasteita. Maantieteellisesti ja hallinnollisesti vaikea sijainti tuo haasteita jo lähtökohtaisesti. Kahden maan rajaseudulle sijoittuva ja molemmista maista katsottuna syrjäinen sijainti vaikuttaa myös palveluihin, yhteydenpitoon ja liikenneyhteyksiin. Viime vuosien poikkeusajat ovat entisestään lisänneet haasteita. Repolaan en ole päässyt maailman tilanteiden takia kesän 2019 jälkeen. En osaa edes kuvitella sitä ikävöinnin määrää 1920-luvulta alkaen mitä monet ovat kokeneet useissa sukupolvissa. Toiveikkaana, tulevaisuuteen luottavaisesti suhtautuvana uskon vielä pääseväni uudelleen paikan päälle Repolaan.

Tärkeä tapa elää elämää on myös elää ajatuksilla, sydämellä ja mielellä. Jos yhteiskunnan rajoitukset tai omaan tilanteeseen liittyvät seikat estävät, voi silti mieli olla vapaa liikkumaan. Repola-seura on tarjonnut virikkeitä mielelle, mahdollisuuksia historian, suvun, juurien ja siten mahdollisesti itsensä tuntemiselle Repolainen-lehden avulla. Myös nykyhetkien tapahtumat ovat mukana lehdissä. Vuosien ajan yhdistyksen keskeisimpänä ja konkreettisimpana tarkoituksen toteuttamistapana on ollut Repolainen-lehden julkaiseminen. Tämä laadukkaan ja monipuolisen lehden pitkäaikainen, edelleen jatkuva julkaisu on mielestäni erityistä ja arvokasta. Kannustan jäseniämme ja

muita kiinnostuneita käyttämään hyödyksi Repolainen-lehden netistä löytyvää arkistoa: www.repolaseura.net/julkaisut.html.

Lisäksi, jos arkistoistasi löytyy jotain mielenkiintoisia valokuvia tai kertomuksia tai haluat kirjoittaa jotain, niin otetaan mielellään vastaan niitä Repolaisessa julkaisutavaksi.

Vielä lopuksi yksi näkökulma seuramme toimintaan: yhdistyksen säännöt ovat luettavissa kokonaisuudessaan Repolainen 63 sivulta 13 alkaen, tässä katkelma: ”Yhdistyksen tarkoituksena on toimia Repolasta, sen historiasta ja kulttuurista kiinnostuneiden henkilöiden yhdyssiteenä sekä vaalia Repolan seudun kulttuuria ja perinnettä. Yhdistys toteuttaa tarkoitustaan: toimimalla yhteistyössä repolaisen ja karjalaisen perinteen edistämisen kannalta keskeisten järjestöjen ja yhteisöjen kanssa, järjestämällä tilaisuuksia ja tapaamisia sekä harjoittamalla julkaisutoimintaa, harjoittamalla repolalaisen kansanperinteen ja kulttuurin tutkimusta, ylläpitämistä ja elvyttämistä auttamalla jäseniään yhteyksien saamiseksi sukulaisiin Karjalan Tasavallassa.”

Hyvää kevättä ja kesää!

toivottaa **Repola-seura ry:n**
puheenjohtaja Antti Pottonen

Kyöttisten rooli Repolan historiassa – osa 2: Pekka Kyöttinen

Karjalan heimoaatteen ehkä merkittävin Repolassa toimivista vapautistelun rauhanomaisista edistäjistä oli kotikylässään Omeliassa alun perin maata viljellyt Pekka Kyöttinen. Hänen päämääränsä 100 000 suomea puhuvan karjalaisen itsenäisyyden saavuttamiseksi osoittautui kuitenkin maailman politiikan melskeissä mahdottomaksi saavuttaa.

Pekka Kyöttinen syntyi vuonna 1883 vanhimpana runonlaulaja Konoi Kyöttisen poikana. Hän oli ahkera lukemies ja sai innostuksensa Karjalan heimon yhtenäistämiseksi Aleksei Mitron puheista ja luetuaan Karjalaisten Paginat ja Karjalan Heimo -lehteä. Hänen sedälään Sergeillä oli kauppa Joensuun lähellä Utrassa, missä hän työskenteli kauppa-apulaisena 14-vuotiaana. Hän suoritti Utrassa neljä luokkaa kansakoulua ja osti lopulta kaupan Sergeiltä ja jatkoi kaupan pitämistä Ilomantsissa vuosina 1908–1915.

Hänen monipuoliseen uraansa kuului myös salakuljettajan rooli Muurmannin radan työmaalla kaupanpidon jälkeen. Jo Ilomantsissa hän osallistui ahkerasti yhteisten asioiden hoitoon mm. palokunnan esimiehenä, ortodoksisen seurakunnan kirkkoneuvoston, Säästöpankin isännistön sekä nuoriso- ja urheiluseuran jäsenenä. Veri veti takaisin Repolaan, jossa hän kuului Repolan ensimmäiseen kunnanvaltuustoon sen puheenjohtajana. Hän oli puuhamiehistä mer-

kittävin, kun Repola ja Porajärvi vuonna 1918 halusivat liittyä osaksi Suomea. Tätä Suomen hallitus alussa tukikin ennen kuin Tarton rauhassa sovittiin Suomen ja Neuvostoliiton välillä toisin. Tämän hankkeen ikään kuin rinnakkaisena oli syntynyt 17 Karjalan kunnan autonomialiike, sekä Vienen että Aunuksen muidenkin kuntien aktivoituttua. Tätä hoitamaan perustettiin Karjalan Keskushallitus. Pekka Kyöttinen toimii Keskushallituksen puheenjohtajana eli pääministerinä.

Karjalan Keskushallitus toimi Helsingistä käsin, johon Pekka Kyöttinen oli perheineen muuttanut. Toimisto sijaitsi Töölönkatu 9:ssä. Vapaussodan jälkeen Karjalaan kohdistui mielenkiintoa monelta taholta. Nähtiin punaisia suomalaisia, valkoisia suomalaisia, Muurmanskissa maahan nousseita englantilaisia ja valkoisia venäläisiä. Lopulta tulivat bolshevikit, jotka hirmuteoillaan saivat Vienen ja Aunuksen Karjalan kylät sekasortoon, nälänhätään, köyhyyteen ja kauhun valtaan.

Yksin Repolasta lähti pakolaiseksi Suomeen yli 300 karjalaista, joista suurin osa oli vanhuksia, naisia ja lapsia. Pekka Kyöttinen uskoi kuitenkin rauhanomaisiin keinoihin Karjalan asian edistämiseksi. Tarton rauhan jälkeen hän kävi Genevessä Kansainliitossa kaksi kertaa edistämässä Neuvostoliiton puolella asuvien 100 000 suomea puhuvan karjalaisen asiaa. Tulkkiinaan ja kumppaninaan näillä matkoilla hänellä oli professori E.N. Setälä. Neuvosto-Venäjä ei ollut kuitenkaan kansainliiton jäsen, joten se ei ollut näissä keskusteluissa neuvotteluosapuoli. Kyöttisen valtuuskunta sai suurta myötätuntoa vähemmistökansallisuuksia kannattavien piirissä eikä varsinaista vastustusta itse asialle ollut. Kansainliitto piti kuitenkin virallisesti karjalaisten asiaa Neuvostoliiton sisäisenä asiana. Kansainliitto ei siis antanut asiasta mitään lausuntoa, joka olisi palauttanut karjalaisille, nykykielellä turvatakuut Tarton rauhan jälkeen, jossa Suomen suo-

jelus oli päättynyt.

Loppuelämänsä Pekka Kyöttinen vietti Polvijärvellä maata viljellen yhdessä vaimonsa Anna o.s. Grigorijeffin kanssa. Heillä oli yhteensä seitsemän lasta. Pekka Kyöttinen oli innokas kala- ja metsämies ja harras ortodoksi loppuun saakka. Hänet haudattiin Polvijärven Sotkuman kylän ortodoksisella rukoushuoneella 3.5.1961.

Repolaisen aiemmista numeroista (esim. 45 ja 54) löytyy lisää kirjoituksia tämän Repolan historiaan merkittävästi vaikuttaneen miehen elämästä ja teoista.

Jorma Turunen

Lähteet: Karjalan Heimo -lehden artikkelit: Pekka Kyöttinen 60-, 70- ja 75-vuotias, Pekka Kyöttinen – in memoriam Karjalan Maa -lehti: Unto Martikainen, Kyöttiset olivat Repolan mahtimiehiä (2007)

Omelian kylämaisemaa 1990-luvulta (kuva Lea Tserni-Puittinen)

Repolan matkojeni pontimena – kaipuu aitoon Karjalaan

Mikkelin mies, 84-vuotias Pentti Jormanainen on ollut mukana Repola-seuran viimeisillä Repolan matkoilla ja kertoo tässä vaikutelmiaan, taustojaan ja innostustaan Karjalan matkojen tekoon.

Omat sukujuureni ulottuvat aina 1570-luvulle, Ilomantsiin, ei nyt sentään kovin kauaksi Repolasta. Alkuaan minusta piti tulla maata innolla viljelevä talonpoika kotitalle Kiihtelysvaaran Heinävaaralla, mutta toisin kävi. Kirjoittaminen ja halu kirjoittamisen avulla

vaikuttamiseen vei lopulta voiton. Ensimmäiset kotikyläjutut tein Joensuun lehtiin Karjalan Maahan ja Karjalaiseen kuulakärkikynällä jo 1960-luvulla.

Avioliitto kuljetti miehen kotivävyksi Mikkelin Anttolaan ja kirjoittajaksi Mikkelin valtalehteen Länsi-

Pentti Jormanainen (oik.) Pertti Rannikko ja Viljo Päänttönen (vas.) Repolan koulumuseossa kesällä 2017 (kuva Lea Tserni-Puittinen)

Savoon aluetoimittajaksi Pieksä-
mäelle ja Juvalle. Työt sujuivat niin
hyvin, että minut nimitettiin alue-
päälliköksi päätoimittajan ja leh-
tiyhtiön toimitusjohtajan alaisuus-
teen.

Kun MTV:n alueuutistoiminta
alkoi vuonna 1981, minut valittiin
maaherra Uki Voutilaisen suosi-
tuksella MTV:n uutisten Mikkelin
läänin aluetoimittajaksi. Työ koko-
naan uudessa mediassa oli hyvin
mielenkiintoista. Se avasi ovet koko
maan asioiden seuraamiseen. Pai-
nopistealueena oli maa- ja metsä-
talous. Ja kuinka ollakaan samalla
minulle avautuivat ovet myös ra-
jan takaiseen Karjalaan, jonne tein
kymmeniä juttumatkoja.

Sain tehdä myös lukuisia juttu-
ja opintomatkoja kaikkiin maan-
osiin ja mantereille. Nyt eläkkeellä
ollessani olen matkaillut Venäjää
ristiin ja rastiin Värtsilästä Kamt-
satkan niemimaalle Tyynen valta-
meren rannoille sekä pohjois-ete-
läsuunnassa Jakutiasta Altain vuo-
rille.

Ennen koronarajoituksia ehdin
vielä kiertää entiset Keski-Aasian
tasavallat. Nyt eläkepäivilläni olen
kahden maakunnan kansalainen.
Olen ”kahden asunnon” loukussa.
Yksi koti on Mikkelissä ja toinen
koti juurillani Heinävaaralla, ihan
Joensuun kaupungissa.

Innostuin Repolasta jo nuoruus-
vuosien aikaan, kun Karjalan kan-
sannousun vaiheet, Toivo Antikai-

sen retket ja Repolan asukkaiden
pako 1920-luvun Neuvostoliitosta
Suomen puolelle kiehtoivat Karja-
lan historiasta kiinostuneen nuoren
miehen mieltä. Erityisesti oli mie-
lenkiintoista lukea juttuja Suomen
puolelle siirtyneiden niin kauppi-
assukujen kuin myös täällä monissa
tehtävissä menestyneiden muiden-
kin sukujen menestystarinoita.

Mitä tämän päivän Repolaan
kuuluu? Halusinkin käydä katso-
massa kysymyksiini vastaukset ihan
livenä paikan päällä. Tie toiveiden
täyttymykseen avautui Repola-
seuran kautta. Seuran järjestämällä
matkoilla olen ollut ainakin kolme
kertaa. Mitään hyvää ei saa helpol-
la, ilman pientä vaivaa. Jokainen
Repolan matkaaja tietääkin, että
Repola on karttaa katsomalla ihan
kulman takana, mutta rajan kirot
ja teiden huono kunto aiheuttavat
sen, että Repola onkin lopulta 12-
13 tuntia kestävän, ainakin loppu-
matkalta pölyisen ja kaikin tavoin
kiharaisen ja kuomuraisen matkan
takana.

Kun lopulta pitkän matkapäivän
jälkeen saavutaan perille, meitä
odottavat uteliaat kyläläiset, Venä-
jän rajavartioston edustaja ja ma-
joituspaikkojen isännät ja emännät.
Nyt alkaa jo vaikuttaa siltä, että
meitä on ehditty odottaa. Samalla
alkaa näyttää jo tuntua siltä, että
olemme tervetulleita kylään.

Vähitellen kielen kannatkin siinä
irtoavat liitoksistaan, kun venäjän

*Niina Tsurko esit-
telee sukunsa valo-
kuvia Lea Tserni-
Puittiselle kesällä
2019 (kuva Pentti
Jormanainen)*

ja karjalan kieli sekoittuvat kuulu-
misia kertojien iloiseksi sekamels-
kaksi. Ja näin karjalainen vieraan-
varaisuus ja välittömyys valtaavat
tilaa ajanvietossa. Otetaan pienet
neuvoa-antavat, syödään karjalaisia
herkkuja, kieli laulaa iloisesti. Näin
tunnetaan ainakin heimosukulai-
suutta, ehkä enemmänkin, jopa su-
kurakkauttakin.

Repolan kotiseutumuseo ja sen
hoitaja, jo eläköitynyt suomen kie-
len taitoinen opettaja, avaa ovet
kylän menneisyyteen. Hän on ollut
minun kohdallani Repolan avain
seudun historiaan ja jopa nykyi-
syyteenkin. Ilman häntä Repolan
matkani eivät olisi olleet niin sisäl-
törikkaita ja antoisia kylän ja koko
alueen tietopaketteja. Ne kodit Re-
polassa, joihin olen saanut majoit-
tua ovat olleet isäntineen ja emän-
tineen sieltä parhaasta päästä. Nyt

pelkään pahasti, että nämä mielen-
kiintoiset retkeni jäävät historiaan,
tunnetuista syistä.

Repolan ja Suomen historiassa
on nyt kääntynyt kokonaan tun-
tematon sivu. Tulevien matkojen
osalta palataan uudelleen 1920-lu-
vulle. Kaikki on aloitettava alusta,
kuka sen sitten tekeekään. Kuinka
monen vuoden päästä uusi matka
Repolaan on mahdollista, sitä ei tie-
dä kukaan? Onneksi hyvät muistot
mukavista ihmisistä, ystävyystyö-
stä ja tehdyistä matkoista ovat jääneet
perinnöksi ja tulleet tallennetuiksi
sydämiimme.

***Muistojen mailla Pentti Jormanai-
nen, Mikkelä.***

Elpyykö karjalan kieli?

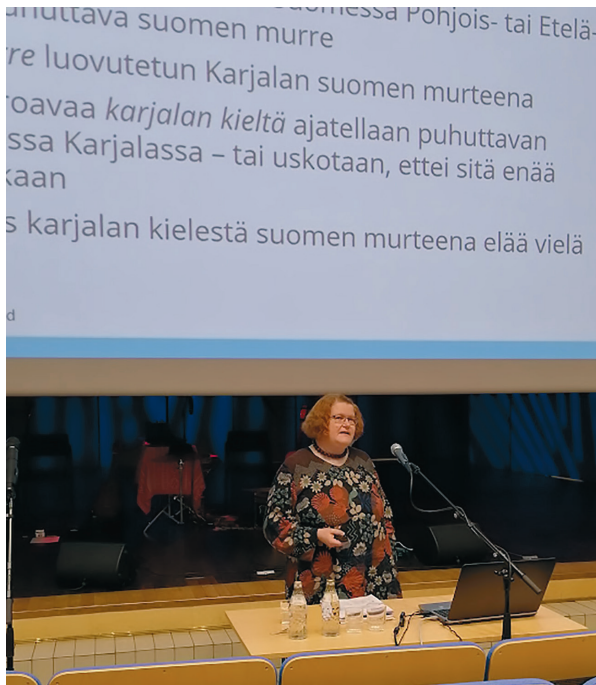
Tätä pohdittiin maaliskuun alussa Lieksassa pidetyssä kulttuuriseminaarissa. Karjalan kieli on vähemmistökieli, jota puhutaan kahden valtion alueella. Se on täysin oma kielensä, jota Suomessa puhuu sujuvasti tätä nykyä runsaat 10 000 ihmistä. Karjalan kieltä ymmärtäviä ihmisiä on maassamme tuplasti enemmän. Venäjällä karjalan kieltä puhuu vain muutamia kymmeniä tuhansia ihmisiä. Vaikka karjalan kieli on vakavasti uhanalainen kieli, niin elvyttämisen rinnalla voidaan puhua myös kielen kehittämisestä, totesi seminaarin avauksessa Päivän nouzu Suomen (Itä-Suomen) yliopiston kirjallisuuden professori Risto Turunen.

Helka Riionheimo, Itä-Suomen yliopiston suomen kielen ja vuodesta 2020 lähtien myös karjalan kielen ja kulttuurin professori, selvitti seminaarissa karjalan kielen tilaa ja

tulevaisuutta. Kieli on uhanalainen etenkin, kun sitä puhuvat enimmäkseen vanhempien sukupolvien edustajat. Se ei enää siirry sukupolvelta toiselle, vanhemmilta lapsille.

Suomessa karjalan puhuminen väheni jyrkästi 1960-luvulla karjalaisten ja heidän lastensa muuttaessa maaseudulta kaupunkeihin. Puhujamäärän vähenemiseen vaikutti uskonto- ja kielirajan yli solmitut avioliitot. Suomen kielipolitiikka ei huomionnut karjalaa.

Professori Helka Riionheimo puhumassa karjalan kielen elvyttämisestä Lieksan kulttuuriseminaarissa 4.3.2022 (kuva Lea Tserni-Puittinen)

Kielen virallinen asema on ollut heikompi kuin muiden kotoperäisten kielten. Karjalaa puhuvat kokiivat vieroksuntaa ja syrjimistä.

Myös Venäjällä karjalan puhujat vähenivät 1900-luvun kuluessa. 1980-luvun loppupuolella Neuvostoliiton hajoaminen synnytti yhteiskunnallisen murroksen, joka ajoi karjalaisia kylistään kaupunkeihin.

Riionheimon mukaan karjalan kieli tarvitsee elpymiseen ja kehittymiseen innokkaita ja motivoituneita ihmisiä, kielen oppimista ja käyttämistä. Tarvitaan karjalaa oppivia lapsia, karjalan kielisiä julkaisuja, elokuvia ja musiikkia sekä näkyvyyttä. Ja edelleen pitempi-aikainen rahoitus, jolla voitaisiin turvata kieltä elvyttävien toimien jatkuminen ja kehittäminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt Itä-Suomen yliopistolle 200 000 euron valtionavustuksen käytettäväksi karjalan kielen elvyttämishankkeeseen vuosina 2021–2022. Rahoituksen avulla tuetaan karjalaksi puhumista, kirjoittamista ja kirjakielen sanastotyötä. Elvytystyö siirtyi yliopistolle konkurssiin ajautuneelta Karjalan kielen seuralta.

Elvytyshanke toteutettiin keuhon aikana yhteistyössä Opinto-keskus Siviksen ja Karjalan Liiton kanssa kolme karjalan kielen verkkokurssia. Kaikki kielikurssit olivat peruskursseja ja sopivat aloittelijoille.

Karjalan elvyttämiseen liittyy myös suurempia tavoitteita, joiden toteuttaminen ei ole mahdollista kahden vuoden aikana, sanoi Riionheimo. Niiden suhteen odotetaan valtion kielipoliittista ohjelmaa, jota valmistellaan parhaillaan oikeusministeriössä.

Tilanne Venäjällä

Karjalan kielen elvyttäminen ei ole viime aikoina saanut Venäjällä tukea. Vähemmistöjen ja vähemmistökielten asema on käynyt siellä yhä hankalammaksi. Ukrainan sota on vaikuttanut karjalan kielen opetukseen. Itä-Suomen yliopisto on keskeyttänyt tutkimusyhteistyön ja vierailijaluennot Petroskoin yliopiston kanssa. Uusia hankkeita rajan yli ei käynnistetä toistaiseksi. Myöskään avoimessa yliopistossa ei voi opiskella etäkursseilla karjalan kieltä Venäjältä käsin, koska tietoliikenneyhteydet itänaapurista yliopiston järjestelmiin on suljettu.

Keitinkolačču ja muita sanoja

Lieksan seminaari pidettiin pääasiassa karjalan kielellä ja sitä toisena äidinkielenään puhuvat Natalia Giloeva ja Katerina Paalamo esittivät kielinäytteitä ja kertoivat mielenkiintoisesta livvin ja vienankarjalan sanastotyöstä. Kieli kehittyy, kun uusille ilmiöille ja asioille pitää luoda karjalan kieliset sanat.

Sanaston elvyttämiseen voi tutustua Itä-Suomen yliopiston sivuilta osoitteesta: <https://blogs.uef.fi/karjalanelvytys/>

Sieltä löytyy sanastoja eri teemoista, mm. Olga Karlovan laatima leivontaan liittyvä sanaluettelo **Sriäpnät** (suomi-vienankarjala). ”Tässä luvetelošša on karjalaisien perinteisien sriäpnöjen nimitykšie šekä uuvvempua eri maijen sriäpintäkulttuurih liittyjyä šanaštuo. On jokapäiväistä paissošta tai pruasniekkasriäpnyä. Erähät šanat on luajittu juuri tätä šanaštuo varoin (pyhänlašunpulla), niitä on pyöritelty ta niistä on pietty neuvuo Vienankarjalaisešša pakinaklupissa. On tarittu šemmoistaki uutta šanua,

mitä on otettu käyttööh esim. livvin-karjalah (keitinpäppi).” Tämän luettelon laatimisen jälkeen, vapuksi munkkeja paistaessaan Olga Karlova keksi munkkirinkelille sen oikean sanan: ”*Keitinkolačču - keitinkolačut nämä ollah karjalakši! Piti vain omin näpin loukko luatie ta pyöritellä, šiiä juohtuki mieleh hyväččäini šana.*” Näin se sanasto kehittyi...

Sanastotyötä tehdään yhdessä niin elvytysprojektissa kuin myös erilaisissa ryhmissä, esim. facebookin Vienankarjalaini pakinaklupi-ryhmässä.

Lea Tserni-Puittinen

Karjalan kielen eri murteet ryhmitellään kielitieteessä kahteen pääryhmään: varsinaiskarjalaan ja aunuksenkarjalaan eli livviin. Varsinaiskarjala jakautuu vienankarjalaan (eli pohjoiskarjalaan) ja eteläkarjalaan (suvikarjala).

Vienankarjalaismurteita on puhuttu tai puhutaan seuraavilla alueille: Kieretti, Oulanka, Kiestinki, Vitsataipale, Pistojärvi, Uhtua, Vuokkiniemi, Suomussalmen Hietajärvi ja Kuivajärvi, Kontokki, Jyskjärvi, Paanajärvi, Usmana.

Eteläkarjalaismurteita: Tunkua, Suikujärvi, Repola, Rukajärvi, Paatene, Mäntyselkä, Porajärvi, Ilomantsi, Korpiselkä, Suojärvi, Tver, Tihvinä, Valdai, Suistamo ja Impilahti.

Kertomus mummon suvun etsinnästä

Seuramme lehden Repolaisen merkitys ja hyödyllisyys tuli taas osoitettua. Kävin kirjastossa lukemassa vanhoja Lieksan Lehtiä ja kopioin mm. Eino Nevalaisen muistelutarjan olostaan Muurmannin legioonassa. Laitoin siitä pienen otteen Pielisjärvi-Lieksa-ryhmään facebookiin. Lieksalainen Seija Karttunen oli löytänyt jutusta ukkinsa Ville Kolarin nimen ja otti minuun yhteyttä kysyen lisätietoa pielisjärveläisten miesten Muurmannille menosta.

Viestittelimme illan aikana asiasta ja mainitsin, että Repolainen-lehdestäkin saattaisi löytyä juttuja. Etsimme kuitenkin lisätietoa muista lähteistä. Sitten Seija lähetti kuvan mummonsa eli Ville Kolarin vaimon hautakivestä Lieksan ortodoksisella hautausmaalla. Kivessä on nimi Anna Kolari o.s. Boprojeff. Taitaa olla itäkarjalainen, ajattelin. Yritin googlettaa ja etsiä eri tietokannoista nimellä Boprojeff. Ei löytynyt mitään. Sukututkijoiden fb-ryhmistä sain vinkkejä nimen muodoista. Ei löytynyt. Joku vihjasi, että sukua on saattanut asua Repolan Kiimanvaarassa. Sittenpä Bobrov-nimellä löysin Repolaisesta, numeroista 73 ja 61, Pertti Rannikon loistavat artikkelit Kiimanvaarasta. Pertin haastattelema ja Raimo Mää-

tän kuvaama Maria Muhtidinova osoittautui Anna Kolarin sukulaiseksi. Marian isä Stefan Bobrov oli Annan veli. Akuliina (o.s. Kiriläinen) ja Mikula Bobrowilla oli Stefan-pojan (s. 1905) lisäksi kolme tytärtä: Anastasia, Maria ja Anni (Anna). Heistä Maria (s. 1886) ja Anna muuttivat Suomeen.

Anna oli syntynyt 1898 ja vihitty 17-vuotiaana Villen kanssa vuonna 1915. Ville lienee asunut silloin Panakoskella, josta on matkaa Kiimanvaaraan noin 50 km. Miten lie nuoret tavanneet? Oliko Ville savotoilla Repolan metsissä vai kävikö Anna Lieksassa? Oliko Anna mukana Muurmannilla? Heille syntyi ensimmäinen tytär Kerttu vuonna 1919. Tämä Kerttu Kolari liittyy omiin lapsuusmuistoihin 50-luvun lopulla. Silloinen Kerttu Rytönen asui Lieksan Kevät Niemessä seinämme takana perheineen miehensä Eemil Rytöksen kanssa. Nyt on sukututkijoiden toimesta tehty Anna Bobrovasta profiili Geniin. Ja Seija innostui sukunsa historiasta ja jatkaa tutkimuksiaan.

Lea Tserni-Puittinen

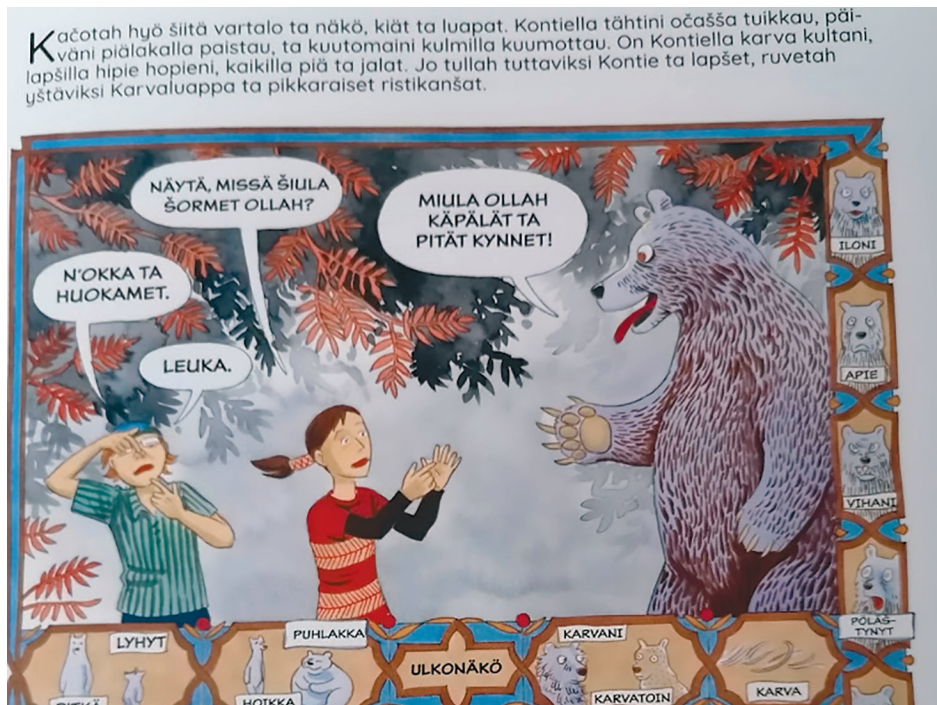
Kirjauutuuksia karjalan kielellä

Karjalan kieltä pääsee opettelemaan oikein mukavalla tavalla karjalan kielen kääntäjä **Katerina Paalamon** ja sarjakuvataiteilija **Sanna Hukkasen** yhdessä tekemillä kirjoilla. Kolmella karjalan murteella julkaistu *Adaman gruunu* on mukaansatempaava tarina ja samalla perussanakirja kaikille kielestä kiinnostuneille.

Alkuperäinen tarina on kirjoitettu suvi- eli eteläkarjalaksi, josta se on käännetty livviksi (aunus) ja vienankarjalaksi. Vienankarjalaksi kirjan (*Otavaisen kruunu*) on kääntänyt **Olga Karlova** ja livvinkarjalaksi (*Odivan koronu*) **Ilja Moshnikov**.

Sarjakuvasanakniiga tuo karjalaisten satujen taikaa nykyajan lasten maailmaan. Kirjan läpi kulkevan tarinan ohessa on eri aihepiireihin liittyvät kuvitetut sanastot.

Kirjat on julkaissut Karjalan sivistysseura.

Näin kirjoitetaan vienankarjalaksi kirjassa *Otavaisen kruunu*: sarjakuvasanakirja (kuva Lea Tserni-Puittinen)

Tässä sama sivu suvikaarjalaksi (eteläkarjalaksi) kirjasta *Adaman gruunu*: sarjakuvasanakniiga

Huoti-tiätä, kišša ta koira

Karjalan Sivistysseura on jatkanut lasten kirjojen julkaisemista karjalan kielellä. Nyt on julkaistu vienankarjalaksi Eduard Uspenskin klassikko Fedja-setä, kissa ja koira.

Huoti-tiätä, kišša ta koira kertoo kuusivuotiaasta pojasta, joka haluaisi pitää löytämänsä kissa Matroskinin, mutta ei saa siihen lupaa äidiltään. Niinpä Huoti lähtee maailmalle kissan ja Vahti-koiran kanssa. Kaukaiseen kylään saavuttuaan he asettuvat asumaan taloon, jossa seikkailuihin liittyvät myös utelias postinkantaja Pečkin, lehmä Mirrikki sekä ruokapalkalla toimiva traktori Pör-Pör-Pörpöččy. 6-vuotini *Huoti-tiätä pakenou kaupunkista kyläh, missä kiššoneh ta koirineh rupieu elämäh luonnonmukaista elämyä*. (Karjalan Sivistysseura, 2022)

Toimintasuunnitelma 2022**1. Jäsenhankinta**

Jäsenhankintaa jatketaan käyttäen Repolainen-jäsenjulkaisua ja henkilökohtaisena markkinointina. Erityispainopiste ainaisjäsenyyteen.

2. Hallitus

Hallitus toteuttaa yhdistyksen säännöissä mainittuja tavoitteita vuosikokouksen hyväksymällä tavalla ja laajuudessa. Hallitus kokoontuu tarpeen mukaan.

3. Kokoukset

Yhdistyksen vuosikokous pidetään maaliskuussa 2022 ja tarvittaessa ylimääräisen kokouksen hallituksen päätöksellä puheenjohtajan kutsumana.

4. Julkaisutoiminta

Jäsenlehti Repolaista julkaistaan vuoden aikana kolme-neljä numeroa. Jäsenten lisäksi lehti postitetaan yhteistyökumppaneille rajantakaiseen Karjalaan ja Suomeen. Seuran Internet-sivustot julkaistaan sivustolla www.repola-seura.net.

Seuran julkaisemia Aunuksen Repola ja Repola – Elämää ja ihmisiä kahdella puolella rajaa -kirjoja myydään edelleen.

5. Matkat

Repolan matkaa ei tänä vuonna järjestetä.

6. Muu toiminta

Tarjotaan tiedotusvälineille julkaistavaksi kirjoituksia ja juttuaiheita noin 100 vuoden takaisista historiallisista tapahtumista.

Jatketaan yhteistoimintaa Haukkasaari-hankkeessa Suomalais-venäläisen kulttuurifoorumin kautta sekä tiedottamalla hankkeen etenemisestä ja tuloksista Repolaisessa.

Muun toiminnan osalta pidetään yhteyttä henkilökohtaisella tasolla sähköpostilla ja puhelimella Repolassa asuviin sukulaisiin ja ystäviin. Covid-19 viruksen hellitettyä ja matkustusrajoitusten poistuttua aktiivista toimintaa lisätään.

Talousarvio vuodelle 2022**Tulot:**

Jäsenmaksut	2 000,00
Kirjanmyyntitulot	300,00
Muut tulot	300,00
Yhteensä	2 600,00

Menot:

Repolaisen painatus ja postitus	2 000,00
Muut toimintakulut	300,00
Kirjavaraston muutos	300,00
Yhteensä	2 600,00

Tilikauden tulos	-00
------------------	-----

Vuosikokous pidettiin Joensuussa

Repola-Seuran vuosikokous pidettiin tänäkin vuonna Pohjois-Karjalassa Joensuun Ortodoksisessa seurakuntatalossa. Paikalla yhdeksän seuran jäsentä.

Kokouksen alussa puheenjohtaja Ville Pönttönen pohdiskeli menynyttä vuotta ja totesi, että elämme maailman tilanteen suhteen historiallisia aikoja. Hän ilmoitti myös luopuvansa puheenjohtajuudesta. Vuosikokouksen puheenjohtajaksi valittiin Antti Puttonen Joensuusta. Hänet myös valittiin johtamaan kokouksessa seuran uudeksi puheenjohtajaksi. Ville Pönttönen jatkaa hallituksen jäsenenä. Muiksi

hallituksen jäseniksi valittiin jatkaamaan Valentina Afanassieva, Antti Holopainen Lahdesta, Jorma Turunen Espoosta, Jyrki Kyöttinen Helsingistä ja Lea Tserni-Puittinen Lieksasta.

Toiminnantarkastajana valittiin jatkamaan Pertti Rannikko ja varatoiminnantarkastajana Timo J. Hokkanen.

Jäsenmaksut päätettiin pitää entisellään. Vuosijäsenmaksuksi vahvistettiin 25 €, ainaisjäsenmaksuksi 200 €, kannatusjäsenmaksuksi 100 €. Perheenjäsenmaksu puolisoista ja alle 15-vuotiaasta lapsesta on 0 €.

100 vuotta sitten – Uutisia Repolasta keväältä 1922

Italehti, 20.5.1922 Tarton yliopiston professori Lauri Kettunen oleskelee parhaillaan karjalaisten pakolaisten keskuudessa.

Viime tiistaina hän palasi Sortavalaan Lieksasta, jossa hänen tarkoituksenaan oli tavata aunukselaisia. Hänen onnistuikin saada kielimestareikseen Roukulan ja Kotkatjärven asukkaita sekä etelä-karjalaisia, paadenelaisia, niin ikään Tiudian murrealueeseen kuuluvia, s.o. vepsän ja karjalan välistä murretta puhuvia. Pakolaisten, sanoi prof. K. jo siinä määrin perehtyneen suomen kieleen, että täällä vuodenkin olleet puhuvat perheensäkin keskuudessa suomalaista sekakieltä.

Uusi Suomi, 28.5. ... Kuten muistettane, ei Repolan koko väestö saanut tilaisuutta siirtyä viime talvisen taistelun jälkeen Suomeen. Vain osa kunnan aluetta tyhjäntyi huomattavammassa määrässä asukkaista, eikä heilläkään ollut tilaisuutta tuoda tullessaan irtainta omaisuuttaan eikä karjaansa, joka jätettiin naapurien hoidettaviksi. Repolan kunnassa on noin 250 tilaa. Suunnitteen neljäsosa, eli n. 60 taloa jäi kokonaan autioksi. --- Hevosista on tavaton puute. Useista kylistä on ilmoitettu, ettei heillä ole ainoatakaan hevosta kylässä, toisissa on yksi, kaksi tai kolme hevosta kylässä, jossa on toistakymmentä taloa. Suurin määrä hevosia lienee Repolassa Kiimavaaran kylässä, jossa niitä on kokonaista 8. Kylässä onkin taloja useampia kymmeniä.

Suur-Karjala, 8.6.1922 Karjalanpakolaisten kotiinpaluu

Sen johdosta että sisäministeri Helminen oli antanut rajaviranomaisille määräyksen laskea Karjalan pakolaisia palaamaan kotiseudulle, mikäli nämä itse halusivat, ilman että rajaviranomaiset saivat pakolaisten tiedotettavaksi niistä todellisuudessa olemattomista turvallisuustakeista, jotka koskivat heidän paluutaan, on suuri joukko pakolaisia pyrkinyt Karjalan puolelle ottamatta tai saamatta selvää, missä määrässä heidän paluunsa oli todellisuudessa turvattu. Tämän edesvastuuttoman toiminnan johdosta onkin sattunut ikäviä tapahtumia palaaville pakolaisille ja voinee ennen pitkää odottaa uusia samanlaisia. Joku aika takaperin palasi näet Lieksasta käsin Repolaan sieltä kotoisin oleva maanviljelijä Feodor Pikari eräiden muiden repolaisten kanssa pyrkien kotikyläänsä Repolan kirkolle. Hänet vangittiin kuitenkin heti ensimmäisessä kylässä Suomen rajalta Tuulivaarassa. Täältä käsin lähdettiin häntä kuljettamaan Porajärven suunnalle luultavasti tarkoituksella viedä hänet Petroskoihin. Tällä matkalla on hän kuitenkin tullut ammutuksi.

Kansan Lehti, 20.6. ”Kansanousijain” leiri Turkinsaaressa lopetettu

Turkinsaaren pakolaisleiri lähellä Viipuria on nyt lopetettu ja siellä olleet pakolaiset saapuivat Kymminlinnan leiriin viime sunnuntaina.

Hallitus 1.3.2022-28.2.2023

Antti Pottonen, *puheenjohtaja*

pottonen@gmail.com

Ville Pönttönen

ville.panttonen@gmail.com

Lea Tserni-Puittinen

leatserni@gmail.com

Valentina Afanassieva

valentina.afanassieva@elisanet.fi

Antti Holopainen

antti.holopainen@elamysmatkailu.fi

Jyrki Kyöttinen

jyrki.kyottinen@welho.com

Jorma Turunen

jorma.t.turunen@gmail.com

Hallituksen ulkopuolinen jäsensihteeri

Päivi Kiiskinen

Kiehiskuja 3, 80140 JOENSUU

paivi.kiiskinen1@gmail.com

VUODEN 2022 JÄSENMAKSU

Repola-seuran vuosijäseniä pyydetään maksamaan 25 euron jäsenmaksu kesäkuun 15. päivään mennessä.

Muistakaa merkitä VIITENUMERO yllä olevasta osoitetarrasta.

**Repola-seuran tilinumero on IBAN-muodossa
FI05 5354 0420 0466 26**

Vuosikokous päätti pitää jäsenmaksut ennallaan:

vuosijäsenmaksu 25 €

ainaisjäsenmaksu 200 €

kannatusjäsenmaksu 100 €